

ידע מצמיח תנוך

קין והבל – הרצח הראשון

"ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה" – על מה היו מדיינים?

א. אמרו: "בואו ונחלוק את העולם". אחד נטל את הקרקעות ואחד נטל את המטלטלין. דין אמר: "ארעא דאת קאים עליה – דידי" (זה אמר: הארץ אשר אתה עומד עליה שלי היא). ודין אמר: "מה דאת לביש – דידי". (וזה אמר: מה שאתה לובש שלי הוא). דין אמר: "חלוץ!" – דין אמר: "פרח!" מתוך כך "ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו".

ב. ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר: שניהם נטלו את הקרקעות, ושניהם נטלו את המטלטלין. ועל מה היו מדיינים? אלא זה אומר: "בתחומי בית המקדש יבנה". וזה אומר: "בתחומי בית המקדש יבנה", שנאמר "ויהי בהיותם בשדה" ואין שדה" אלא בית המקדש דכתיב (מיכה ג') "ציון שדה תחרש". ומתוך כך "ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו".

ג. יהודה בר' אמי אמר: על חוה הראשונה היא מדיינין. (בראשית רבה כ"ב)

↔ ע"פ מדרש זה, מהן שלוש הסיבות המובילות בני אדם לריב ביניהם?

א. משל לאחד שנכנס לגינה ולקט תותין ואכל והיה בעל הגנה רץ אחריו, אמר לו: "מה בידך?" אמר לו: "אין בידי כלום". אמר לו: "והרי ידך מלוכלכות!" כך אתה קין להקבה"ו: "השומר אחי אנכי", אמר לו הקבה"ו: רשע! "קול דמי אחיך צועקים אלי".

לב לדעת

ידע מצמיח תנוך

ב. משל לאחד שנכנס למרעה וחטף גדי אחד והפשילו לאחוריו, והיה בעל המרעה רץ אחריו, אמר לו: "מה בידך?" אמר לו: "אין בידי כלום!" אמר לו: "והרי הוא מפעה אחריך".

כך אמר הקב"ה לקין: "קול דמי אחיך..." (בראשית רבה כ"ב)

← מדוע חוזר המדרש על אותו רעיון בווריאציות שונות? מה מדגיש כל אחד מהמשלים?

"ויאמר קין אל ה' גדול עוֹנֵי מְנַשָּׂא" (ד, י"ג)

1. כיצד יש לקרוא משפט זה ע"פ רש"י?

---

2. מה מביא את רש"י לפרש כך?

---

3. כיצד הוא מסביר את תשובת ה' לקין?

---

4. כיצד יש לקרוא משפט זה ע"פ הרמב"ן?

---

5. כיצד הוא מסביר את תשובת ה' לקין?

ידע מצמיח תנוך

נחמה ליבוביץ:

למה פירש רש"י בכל זאת "בתמיהה"? משתי סיבות: א) אם באמת הודה קין והתוודה וקבל על עצמו את הדין, למה זה ממשיך הוא לדבר, למה אינו מסיים במלים אלה: "גדול עווני מנשוא" את דבריו? ישב בדד וידם, או לכל היותר יאנק דם, למה זה יעמוד על המקח? וכי זו דרכם של בעלי תשובה אמיתיים?

רצונך לדעת את הטעם השני כאן, אל תסתכל שנית בתורה ואל תחפש בפסוקיה. אלא הבט סביבך והסתכל בעולם. האמנם חוזר קין בתשובה? גם לאחר ששמע שעליו להיות נע ונד. האם באמת חוזרים הרוצחים בתשובה? השמענו אותם אומרים "גדול עווני מנשוא"? לא, לא שמענו כמו שלא שמע גם רש"י. גם לאחר שהם כבר נעים ונדים בעולם אנו רק שומעים אותם מתממים ואומרים: "גדול עווני מנשוא"?